

Chaam Baarleseweg 1-3

Nader onderzoek natuur (definitief)

J. van Suijlekom, 10 december 2024

1 Inleiding

1.1 Algemeen

In seizoen 2024 heeft Buro Maerlant een nader onderzoek naar de huismus, gierzwaluw en vleermuizen uitgevoerd ten behoeve van de voorgenomen ingrepen in het plangebied Baarleseweg 1-3 te Chaam (figuur 1). Aanleiding voor het onderzoek is het voornemen de aanwezige bebouwing te slopen voor de realisatie van nieuwbouw. Het plangebied is tijdens eerder uitgevoerd veldonderzoek op 12 oktober 2023 beoordeeld als geschikt voor de huismus, gierzwaluw en vleermuizen (Brabant Eco quickscan, november 2023). Gezamenlijk met de eerder uitgevoerde quickscan geeft onderhavig rapport een compleet beeld van de aanwezige natuurwaarden.

Figuur 1
Globale begrenzing van het plangebied (rood) op een luchtfoto van Google.

1.2 Methode / doel

Onderhavig nader onderzoek is uitgevoerd conform de meest actuele onderzoeksstandaarden: Het vleermuizenprotocol 2021, inventarisatieprotocollen van het Netwerk Groene Bureaus en de voor de betreffende soorten beschikbare Kennisdocumenten van BIJ12. In tabel 1 op pagina 3 zijn de onderzoeksmomenten en weersomstandigheden weergegeven. Het veldonderzoek is uitgevoerd door J. van Suijlekom.

Huisumus

Op twee ochtenden in april en mei is het plangebied en de nabije omgeving gedurende 1 uur gericht onderzocht op de aanwezigheid van huismussen. Hierbij werd gelet op tijlpende mannetjes en overig nestindicerend gedrag.

Gierzwaluw

Op drie avonden in juni en juli is het plangebied onderzocht op de aanwezigheid van de gierzwaluw. Voor dit doel is vanaf circa een uur vóór zonsondergang tot ruim na zonsondergang op verschillende plekken gepost.

Vleermuizen

Het plangebied en de nabije omgeving is in de periode mei t/m september conform het protocol vleermuizen van de Gegevensautoriteit Natuur onderzocht. De te verwachten soorten betroffen de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en de laatvlieger.

In het voorjaar is gericht onderzoek gedaan naar kraamverblijven en zomerverblijven. Hiervoor zijn drie avondbezoeken en een ochtendbezoek uitgevoerd. Het onderzoek in het najaar was gericht op baltsende mannetjes en zwermende dieren. Eventueel aanwezige paarverblijven / paarterritoria zijn middels twee ronden vastgesteld, waarbij rond middernacht op verschillende plekken werd gepost. Tijdens alle bezoeken is ook de ruimere omgeving onderzocht op foeragerende dieren en op de aanwezigheid van vliegroutes. Met behulp van een detector (Pettersson D240x) met een heterodyne functie en *realtime* opnamefunctie zijn vleermuizen aan de hand van de echolocatiegeluiden op naam gebracht en gelokaliseerd.

datum	soort/ soort-groep	starttijd	eindtijd	temperatuur bij aanvang (°C)	bewolking / neerslag	wind (Bft)
14-04-2024	huismus	11.30	12.30	14	bewolkt, droog	-
06-05-2024	huismus	8.45	09.00	15	bewolkt, droog	1
06-06-2024	gierzwaluw en vleermuizen	20.55	00:15	18	licht bewolkt, droog	1-2 later nihil
20-06-2024	gierzwaluw en vleermuizen	20.35	00.05	20	bewolkt, droog	1
21-06-2024	vleermuizen	03.15	05.15	17	onbewolkt	0-1
03-07-2024	gierzwaluw en vleermuizen	20.50	00.10	16	bewolkt, droog	1-2
16-08-2024	vleermuizen	00.30	02.30	20	bewolkt, droog	1-2
17-09-/ 18-09-2024	vleermuizen	22.25	00.30	15	onbewolkt	1

Tabel 1
Data en weersomstandigheden veldbezoeken.

2 Resultaten van het veldonderzoek

Huismus

De huismus is in het plangebied zelf en bij naastgelegen woningen aan de Baarleseweg niet gezien of gehoord. Op ruimere afstand werd de huismus tijlpend gehoord én uit nadere inspectie tijdens beide bezoeken zijn bij woningen nabij het kruispunt Hoefakker en Wouwerdries minimaal op circa 10 plekken tijlpende mannetjes gezien en gehoord vanaf goten en nokken. Dit was meer nabij het parkachtige onverharde deel van het plein aan de Wouwerdries. Op nog ruimere afstand werden diverse huismussen gehoord in het meer westelijke deel van de wijk in het verlengde van de Hoefakker. Hieraan is geen aandacht besteed vanwege focus op het plangebied zelf. In het plangebied is de huismus niet aangetroffen en zijn geen relaties aangetoond met huismussen ten noordwesten van het plangebied. De aanwezigheid van nesten en/of overige belangrijke functies kan worden uitgesloten.

Gierzwaluw

De gierzwaluw is in of direct nabij het plangebied niet waargenomen. De gierzwaluw werd tijdens twee bezoeken in een aantal van circa 25-30 stuks op grotere hoogte boven het dorp waargenomen, zonder relaties met de directe omgeving en het plangebied zelf. Nabij de woonwijk aan Hoefakker en Wolfsdonk was het rijk aan gierzwaluwen. Hier konden tijdens meerdere bezoeken vanaf grotere afstand (vanuit het plangebied) groepjes van 4 tot 6 gierende zwaluwen worden waargenomen boven de straten. Boven het plein met parkeerplaats ten westen van het plangebied werd incidenteel voor korte duur een jagende gierzwaluw waargenomen op grotere hoogte. Voor het plangebied is geen interesse getoond. Plotseling uitvliegende of invliegende dieren zijn niet waargenomen. De aanwezigheid van nesten van de gierzwaluw in of direct nabij het plangebied kan worden uitgesloten.

Vleermuizen

Tijdens het onderzoek werden vier soorten vleermuizen aangetroffen: de gewone dwergvleermuis prominent, de laatvlieger en incidenteel de ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis. Met “het voorjaar” worden de ronden in mei t/m juli bedoeld en met “het najaar” de bezoeken in augustus en september.

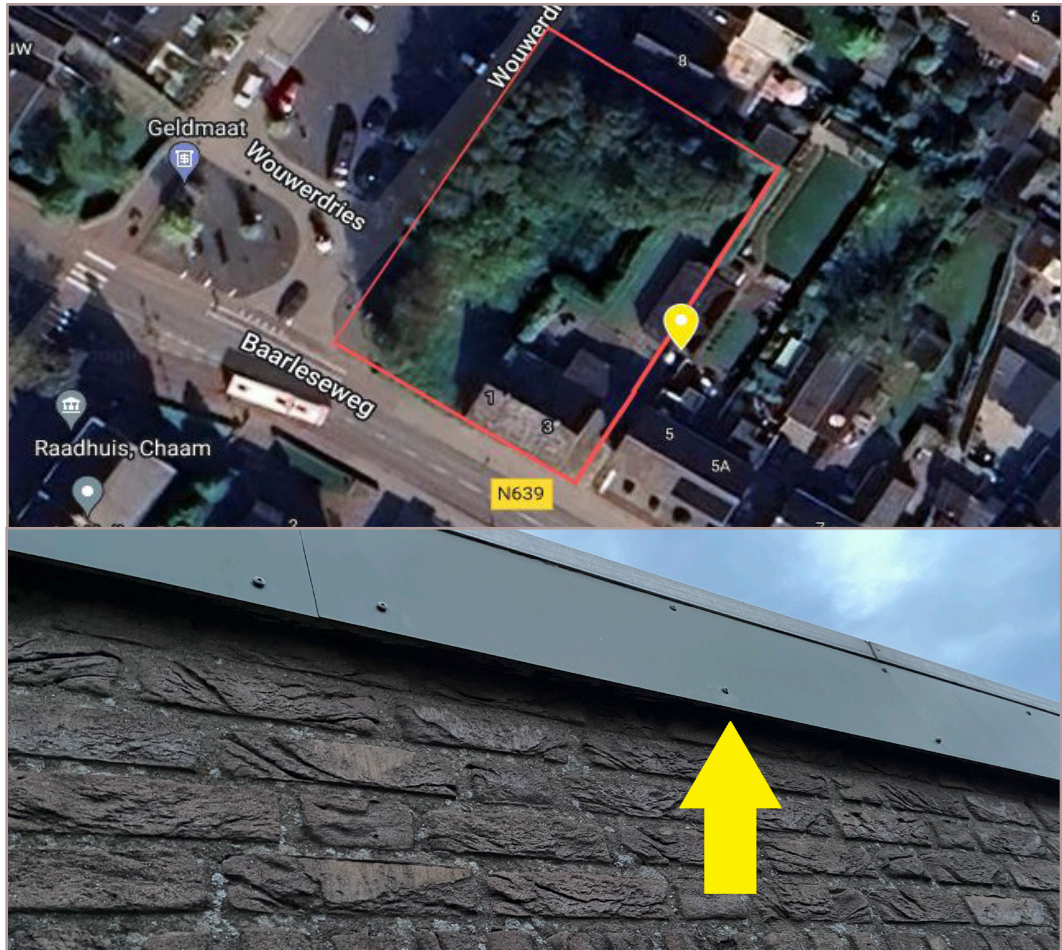
Gewone dwergvleermuis

Verblijfplaatsen

Voorjaar

In het voorjaar is achter een betimmering een invliegende gewone dwergvleermuis waargenomen bij de garage van het naastgelegen woonhuis (nummer 5, zie ook figuur 2). Met vrij grote zekerheid jaagde hetzelfde dier regelmatig boven tuinen in meer oostelijke richting, af en toe boven de parkeerplaats ten westen van het plangebied en rondom de bomen in het plangebied zelf. Duidelijk was in het voorjaar al sprake van een territorium van een solitair dier. Buiten de éénmalige waarneming van het invliegende dier werd bij gericht posten géén uitvliegende of zwermende vleermuis waargenomen op deze plek. Bekend is dat vleermuizen

vaak verkassen en dit individu met zekerheid in de omgeving op nog andere plekken een verblijfplaats heeft. In het plangebied zijn geen verblijfplaatsen vastgesteld, ook is geen gedrag vastgesteld dat een aanwijzing kan zijn zoals zwermen.

Figuur 2
Weergave locatie verblijfplaats solitaire gewone dwergvleermuis in geel. Het detail onder geeft de plek weer waar het dier, na enige tijd te hebben gezwerm, op de muur landde en naar binnen kroop.

Bij het voormalige raadhuis aan de overzijde van het plangebied werden tijdens het tweede bezoek in juni later op de avond voor korte duur een drietal zwermende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Mogelijk is hier een zomerverblijfplaats aanwezig van meerdere dieren. Doordat de aandacht lag op het plangebied zelf en de directe omgeving is geen verdere aandacht besteed aan deze locatie, anders dan gelet op eventuele relaties met het plangebied zelf (jagen vanuit de verblijfplaats en dergelijke). Deze relaties zijn niet aangetroffen. Met zekerheid is op de locatie van het voormalige raadhuis geen kraamverblijfplaats aanwezig, hiervoor was het aantal dieren te laag, ook op andere momenten.

Najaar

In het najaar werd tijdens beide bezoeken op ongeveer dezelfde plekken gebaltst: boven het plein en nabij woningen op de hoek Wouwendries en Hoefakker en prominent en minder uitgesproken boven het verharde deel van de parkeerplaats en achtertuinen en boven de Baarleseweg ten zuiden van het plangebied. Waarschijnlijk betrof dit het solitaire dier dat in

juni invliegend is waargenomen ten oosten van het plangebied. De actieradius in baltsvlucht was vrij groot, zonder een duidelijk terugkerend patroon. Voor het plangebied zelf werd géén interesse getoond en kan ook de aanwezigheid van een paarverblijf worden uitgesloten.

Bij het voormalige raadhuis was het in het najaar aanmerkelijk rustiger en werd slechts éénmaal boven het pleintje aan de voorzijde voor korte duur in vlucht geroepen. Van duidelijke balts (langere duur, meerdere roepen achter elkaar) was geen sprake.

Jachtgebied

In het plangebied zelf en de omgeving werden met name in het voorjaar jagende dieren waargenomen. Het betrof steeds jagende individuen nabij bomen, boven pleinen en nabij woningen. Een duidelijk patroon of voorkeur werd niet vastgesteld. Concentraties dieren werden niet jagend vastgesteld. Aantallen waren laag. In het najaar was het aantal dieren uitgesproken laag en werden buiten de baltsende individuen vrijwel geen jagende dieren waargenomen in de wijk.

Concluderend

In het plangebied zelf zijn geen verblijfplaatsen of andere belangrijke functies voor de gewone dwergvleermuis aangetroffen. In de nabije omgeving is een zomerverblijfplaats aanwezig van de gewone dwergvleermuis en maakt de omgeving vermoedelijk onderdeel uit van het paarterritorium van hetzelfde dier. Door met de werkzaamheden rekening te houden met de aangetroffen verblijfplaats (lees: dit is een verplichting!), worden effecten voorkomen. De ingrepen zelf hebben géén negatief effect op de aangetroffen functies. In de omgeving blijft in voldoende ruime mate geschikte habitat over.

laatvlieger, ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis

In het voorjaar werd tijdens het tweede bezoek in juni rond zonsondergang een laatvlieger vliegend vanuit de zuidelijke gelegen woningen waargenomen. Mogelijk is aan de overzijde van de Baarleseweg een verblijfplaats aanwezig. Bij dit ene dier bleef het bij deze waarneming van een dier in de nabijheid. Zowel in het voorjaar als het najaar werd op grotere afstand af en toe een jagende laatvlieger waargenomen. Relaties met het plangebied zijn niet vastgesteld.

De ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis zijn beiden incidenteel gehoord, zonder dat de precieze locatie kon worden achterhaald. Verblijfplaatsen of andere belangrijke functies zijn niet vastgesteld.

Overige waarnemingen

Kauw

In het plangebied werden bij twee grotere kieren kauwen waargenomen die soms kort naar binnen gingen. Onduidelijk bleef of sprake was van nesteling. Tijdens het eerste bezoek was de kauw in de gehele buurt erg actief bij daken, ook prominent op het dak en onder panelen van het voormalige raadhuis aan de overzijde van de weg. Feitelijke nesteling werd niet aangetoond, echter is de kans vrij groot dat de kauw in het plangebied heeft gebroed of kan

gaan broeden. Sloop buiten de broedperiode maakt dit tot een noodzaak. Er zijn voor deze opportune soort voldoende alternatieven aanwezig, zodat geen sprake is van jaarronde bescherming van de nestlocatie.

Steenmarter

In juni werd éénmaal een overstekende steenmarter waargenomen. Het dier was afkomstig van het plein ten westen van het plangebied en vertrok in snelle vaart in zuidwestelijke richting. De waarneming is vermeldenswaardig, omdat de steenmarter toe lijkt te nemen in de regio. Relaties met het plangebied zijn niet aangetoond.

3 Conclusie en advies / richtlijnen sloop realisatie

Conclusie nader onderzoek

Middels het seizoensbrede onderzoek is een goed beeld ontstaan over de aan- of afwezigheid van verblijfplaatsen van de huismus, gierwaluw en vleermuizen. Nesten van de huismus en de gierwaluw zijn niet aangetroffen in het plangebied. In de nabijgelegen wijk zijn van beide soorten nesten aanwezig en is sprake van een redelijke populatie. Een relatie met het plangebied / het plan is niet vastgesteld.

In het plangebied zelf zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld. Bij de garage van een woning ten oosten van het plangebied is éénmaal een invliegende gewone dwergvleermuis vastgesteld en is met vrij grote zekerheid een kleiner zomerverblijf aanwezig op deze locatie en in hetzelfde seizoen op een andere locatie in de omgeving. De Verblijfplaats en het gedrag in het najaar wijzen op de aanwezigheid van een paarterritorium in de omgeving van het plangebied. Effecten op de aangetroffen verblijfplaats zijn in principe niet aan de orde daar deze aanwezig is buiten het plangebied zelf en blijft behouden. Tijdens de sloop en bouw zijn enkele maatregelen benodigd om negatieve effecten met zekerheid te voorkomen.

Overige relevante natuurwaarden en preventieve maatregelen broedvogels

In het plangebied broedt mogelijk de kauw. Doordat voldoende alternatieven aanwezig zijn is géén sprake van een jaarrond beschemde nestlocatie. Door tijdens de sloop rekening te houden met de broedperiode wordt versoring van een in gebruik zijnd nest voorkomen. Het advies uit de quickscan (zorgplichtmaatregelen) inzake vogels algemeen blijft dus onverminderd van toepassing op de ingrepen, dit geldt ook voor overige soorten en voor broedende vogels relevante werkzaamheden als de kap van bomen (!).

Te nemen maatregelen inzake verlichting en bouwplaats algemeen gedurende sloop en realisatie inzake de gewone dwergvleermuis

Om Effecten en overtreding van de Omgevingswet te voorkomen dien men tijdens de uitvoer van de ingrepen het volgende in acht te nemen:

- » De bouwplaats wordt voorafgaand aan de start sloop aan de zijde van nummer 5 afgeschermd met een bouwhek met stevig zeil of doek dat geen of weinig licht doorlaat

geplaatst op de erfgrens ten oosten van de huidige woning.

- » Bouwverlichting wordt nadrukkelijk beperkt tot het plangebied zelf en niet gericht op het nabijgelegen perceel.
- » Nieuwbouw en sloop kunnen zonder meer plaats vinden, de betrokkenen dienen echter de grens met het bouwhek te respecteren en deze gedurende de werkzaamheden in stand te houden.
- » De toekomstige buitenverlichting past in het huidige stramien en verlicht in géén geval het naastgelegen perceel overvloedig (!).
- » Bovenstaande werkwijze dient tijdens de sloop en nieuwbouw aantoonbaar te worden gevolgd. Een ecooloog kan desgewenst de voorgenomen aanpak goedkeuren.
- » Let op (!): bovengenoemde preventieve maatregelen kunnen en mogen zonder meer worden uitgevoerd. Er is géén sprake van een vergunningsplicht.

Buro Maerlant Dorpsstraat 17 4271 AA Dussen

T 085 877 86 85

E info@BuroMaerlant.nl | www.BuroMaerlant.nl

KvK 69667705